

دوازدهم خرداد سالروز تصویب قانون بلدیه در مجلس شورای ملی است. بلدیه یا شهرداری، نهادی مهم محسوب می شود که از گذشته تاکنون توانسته گام های نوینی را در راه برطرف کردن نیازهای شهروندی و خدمت رسانی به آنها بردارد.

پیشینه ی تمدن شهرنشینی در ایران، مربوط به هزاران سال پیش می شود. شهر سوخته، هگمتانه و سیلک در دوره ی هخامنشیان و ساسانیان، همگی بیانگر وجود نشانه های این تمدن در ایران باستان هستند.

دستاوردهای گذشتگان در ساخت و ساز مکان های تاریخی که هرکدام انتقال دهنده ی فرهنگ و آداب و رسوم قوم های گوناگون به نسل های بعد بود، زمینه ساز پیشرفت و تحول در پدیده ی شهرنشینی در قرن های آتی شد.

توسعه ی این پدیده، برای نخستین بار با ایجاد 2 شعبه ی احتساب و تنظیف به منظور انجام و اداره ی امور شهری دایره ی احتسابیه، شکل گرفت که اعضای آن را محتسب، سوار، فراش و نایب تشکیل می داد.

پس از وقوع انقلاب مشروطه قانون بلديه در پنج فصل و 108 ماده با هدف تامين منافع شهرها و رفع نيازهاي شهرونيان، به وسيله ي نمايندگان مجلس يكم در 12 خرداد 1286 هجري خورشيدى تصويب شد و اداره ي امور شهري احتسابيه، به بلديه تغيير نام داد.

قانون بلديه دارای محورهای همچون چگونگی سازمان بلديه، تقسیم کار، وظایف و حدود اختیار اعضای انجمن و واحدهای سازمانی تابعه، نحوه اعمال نظارت و مداخله ی حاکم در امور و شخصی به عنوان کلانتر یا همان شهردار امروزی بود.

هدف از تشکیل بلديه را می توان برآورده کردن نیازهای شهرنشینان، حفظ منافع شهرها، نگهداری از سرمایه های مربوط به شهر، ایجاد امکاناتی برای دسترسی آسان مردم به مواد غذایی و تمیز نگه داشتن کوچه ها، میدان ها و خیابان ها برشمرد.

پس از مدتی قانون بلدیہ به دلیل کمبود بودجه و ضعف عملکرد اعضای آن با مشکل مواجه شد تا آن که در 1289 هجری خورشیدی قانون ایجاد بلدیہ جدیدی به تصویب مجلس شورای ملی رسید و ساختمان آن در برابر سبزه میدان به نام خیام خانه یا چادرخانه بنا شد و از آن پس با نظارت وزارت داخله اقدام های دیگری چون نام گذاری و شماره گذاری بسیاری از خیابان ها، کوچه های شهر، خانه ها و مغازه ها، آب پاشی با مشک و سنگفرش کردن خیابان ها، تامین روشنایی چند خیابان شهر در شب ها را نیز بر عهده گرفت.

اداره ی بلدیہ به دلیل عملکردی نامناسب با اعتراض نمایندگان مجلس رو به رو شد و دولت در 1290 هجری خورشیدی برای اصلاح قانون بلدیہ و بهبود کارایی آن، پیشنهاد منحل کردن انجمن های بلدی را به مجلس داد.

بلدیه که نخست به صورت خصوصی و مستقل به فعالیت می پرداخت، در 1299 هجری خورشیدی با دستور سیدضیاء الدین طباطبائی رئیس الوزراء و تدوین نظامنامه ای به دولت وابسته و چهار شعبه از آن در تهران تشکیل شد.

پس از 10 سال، قانون بلدیہ در مجلس شورای ملی برای پایان بخشیدن به مشکلات مالی این نهاد، بازنگری و با نام قانون جدیدی تصویب شد و زیر نظر وزارت کشور به کار خود ادامه داد. در 1312 هجری خورشیدی وزارت کشور با نظارت مهندسان مجرب، لایحه ای را به مجلس شورای ملی تقدیم کرد تا موارد اصلاحی شهری و تمامی امور فنی و شهرسازی شهرها صورت پذیرد، بدین شکل اداره ی بلدیہ به اداره ی کل امور شهرداری ها تبدیل شد.

قانون نوسازی و عمران شهری و قانون تشکیل شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در 1328 هجری خورشیدی تصویب شد. این قانون ها شامل تعیین شهردار، حقوق و مزایای او و واگذاری برخی اختیارات جدید به انجمن های شهر می شد.

اداره ی کل امور شهرداری ها به دلیل ایجاد تغییرهایی در وظایف و سیستم اداری، به شهرداری تغییر نام داد و شعبه های بسیاری از آن، در شهرهای گوناگون شکل گرفت که پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، پیشرفت و توسعه ی شهرها و افزایش

نیازهای شهروندان، 168 شعبه ی شهرداری در کشور تشکیل و از آن تاریخ تاکنون یک هزار و 113 شهرداری در ایران راه اندازی شد.

اکنون شهرداری در ایران به عنوان یک نهاد اجرایی زیر نظر شهردار اداره می شود که همواره با ارایه ی خدمات شایسته ای چون پاکیزه نگاه داشتن و زیبا سازی شهر، پاک سازی محیط از مواد آلاینده، صادر کردن مجوزهای ساخت و ساز شهری، حل مشکلات حمل و نقل و ترافیک کشور، برقراری نظم در شهر و فرماندهی بر نیروهای راهنمایی و رانندگی، سعی در آبادانی و پیشرفت شهرها دارد.

عکس پیوست مربوط به عمارت بلدیه تهران است.

برگرفته از: کتاب از بلدیه تا شهرداری